

Tale til Kristina Stoltz

Af ASGER SCHNACK

Kristina Stoltz har nogle særlige evner. Hun har gjort brug af dem (i offentligheden) gennem 18 år. Eller anderledes udtrykt: i det nye årtusinds første spæde årtier. Der er noget tryllestøv over hende. Hun kan forvandle en kedelig situation til et spændende øjeblik, jeg tror, det er noget medfødt, et talent, simpelt hen. Det gælder i det virkelige liv, men også i det litterære, den litteratur, hun frembringer, og som har været mangelunde, digte, romaner, børnebøger, noveller – eller: fortællinger. Hun kan ændre udtryk *med vilje* (som André Breton sagde om Robert Desnos' evne til at tale surrealistisk). Hun har ændret udtryk flere gange siden 2000, hvor hun debuterede med en bemærkelsesværdig digtsamling. Jeg var straks opmærksom på hende dengang, og jeg kunne ikke undgå at notere, at hun bragte et Bob Dylan-citat som motto for et af bogens afsnit. Men først og fremmest var det digtene, man lagde mærke til. Det store gennembrud kom så for alvor sidste år, med romanen *Som om*.

Hendes tolvte bog (som endnu ikke er udkommet) (og muligvis heller ikke skrevet) er – overraskende nok (måske også for hende selv) – en tilbagevenden til poesien. Men så enkelt er det ikke, for der er tale om fortællende digte. Hun har medbragt et socialt engagement, som strækker sig langt uden for det lille øjeblik, vi vågner op i, og som drager ud til klodens fjerne egne og spænder et net ud under nødlidende og fortabte. Det kunne se ud, som om hun har læst Cesare Paveses *Lavorare stanca*. Der er i alle tilfælde en solidaritet, som rækker ud over jeget og sætter en historie op, en historie, der involverer geografi og drama, et møde mellem det horisontale og det vertikale, hvor længde og bredde er hinandens tvillinger og tidsmarkører. Men som også problematiserer egen distance, en selvkritik, der ligger i det etiske anslag. Muligvis – (det kan hun ikke selv svare på) – er digtene skrevet under et ophold på San Cataldo i Syditalien, mens solen skinnede hårdt, men også venligt.

Som i hendes tidlige digte er der i Kristina Stoltz' nye udspil et uventet billedsammenstød, men også – og det er nyheden – en sammenhængende billedfortælling, idet metaforerne bærer på en vision om hvert enkelt menneskes ret – og modsvarende ansvar – som var der i sproget indbygget en retfærdighedssans, der nærmest tilhører naturen, uanset hvor på kloden du er placeret med dit syn. Bogen kan således opfattes som en synsrejse, der ikke glider forbi, men bebor de egne, der lægger land til, så at sige. Digtene bevæger sig ind i landskabets enkeltdele og især, naturligvis, enkeltpersoner, der forholder sig til hinanden som i en roman. Det europæiske kontinent er forladt som mere eller mindre kærtret, håbet ligger et sted i en fremtid, der er sænket ned i en anden personkreds end den, vi kender fra europæisk individualisme i højborgerlig – eller blot borgerlig – mellemkrigs- eller efterkrigstid i klassiske boligområder med parker og cafeer af typen: her mødes eksistentialister.

Er det meget varmt, søger man gerne skyggen; på samme måde går Kristina Stoltz' bog i ly under tankens paraplyer, de kommer faldende ned i farver – eller color – det er på en amerikansk strand, hvor apokalypsen har været, som noget ubegribeligt kan ske og ske igen. Der er sand, så langt øjet rækker, med høje træer i det fjerne, stolte graner, der har levet længe og set både borgerkrig og troppelandsætninger under mørke skyer, hvorfra metal skød ud som fly og flygtende missiler fra en verden i ro. Byen lidt længere inde er forladt, sådan er stemningen, selv om der sikkert gemmer sig både rotter og mennesker i det nedfaldne støv, måske de lever endnu, måske vil de opbygge et nyt samfund, være sammen

om at bære tømmer til tømmerpladsen, skære brædder ud af stammer, som alligevel var væltet og snart vil genopstå som en ørkenby under blinkende stjerner og reklamer for det fælles: maden, trafikken, drikkevarerne, biograferne, som atter opstod efter krigen.

Eller vi befinder os i andre billedegne, hvor billedforstyrrelsen er en anden, gennemblødt af regn som trommer over palmeblade eller vinduesviskere, der tæller til historiens gang og digtets udfald: noget grænseløst, der søger afslutning eller bare pause. Styrken består i friheden i forhold til det forventede, hvad ordene selv måske tror, at de betyder, hvor de er på vej hen. Men der er ingen forudsigelighed i disse gader, hvor telte strømmer forbi i floderne af vand. Som noget, man aldrig ville se på et postkort. Digtet tager fat her og fortsætter i det næste, som samling er bogen et udsagn om en politisk ekstremtilstand, vi for længst har nået, men som vi måske ikke har erkendt. Går vi rundt i sovende gamacher, sovende vindjakker, der holder vinden med dens skrift borte? Holder nyhederne på køl i parallelle nyhedsverdener, som ikke kommer os for øre? Her vil digtet – digtene – bortvise skam og rædsel og fravriste løgnen dens kraft. Naturen er måske bedøvet, men ikke bevidstheden.

Vi er på et hotel eller på rejse. Mennesker er ramt af skovensomhed, to og to. Der løber spejle ned igennem digtene, der ikke bare spejler, men som jord giver fodfæste og som himmel giver plads. Læseren kan gå ind i spejlene og se sig selv bagfra, fra siden, dreje rundt. Der er en dybere tidsmåler indlejret i måden, hvorpå dette sker, for inden øjnene når at se, og ørerne når at høre, er hele kroppen, iført tidens tøj og leende eller grædende, flyttet fra trin til trin på en sær, imaginær trappe, der kun findes i disse digte, i dette nervøst fremelskede rum for intelligente og intelligensfølsomme nysgerrige. For at forstå må man forstå sprogets rytmer, at der er hæftet en følsomhed til rytmerne og deres tale. Det gyldne, forstået som livskabalen, skabelsen, holdes som et nedtonet, blåt mysterium bortvendt i sætningsdannelsen. Farveskalaen er ellers rød og rødlig, som om hver dag var en solnedgang. Der kredses ikke længere om forklaring, men om indsigt, en fælles væren.

Kristina Stoltz' tolvte bog kommer på et vigtigt tidspunkt. Vi kender ikke dagen, vi kender ikke timen, men vi har en forudanelse som en driblende fodboldspiller mod mål, eller som en fotograf, der er på vej ind efter sit kamera, eller som en avis, der går i trykken i nat og snart vil blive omdelt, eller som en fortid, der bliver flyttet af store lastbiler på langstrakte motorveje frem til dette hellige nu, hvori fremtiden sidder. Der er en energi på vej, hvor de kendte dele udgør nye helheder, erotisk, javel, rejsende, javel, med indblik i menneskelivet, javel, psykisk nydefinerende prosa i hjertet af poesien, som en sang om et større jeg, end vi troede fandtes, et flag, der bliver hejst på ganske almindeligt hvidt papir. Kristina Stoltz træder til med disse venligt omfordelende evner, og hvis hun smiler, er det ikke uden grund, for hun bliver værdsat, her fx, og her, af dem, der sidder parat til at rejse sig eller bare klappe. For det er tiden nu, hvor hun bedes nærme sig og være centrum for vores hyldest.